

เศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปใช้ในทางเลือกต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความพอใจมากที่สุดทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติมีจำกัดขณะที่ความต้องการของมนุษย์มีไม่จำกัด

อดัม สมิธ (Adam Smith) เป็น บิดาเศรษฐศาสตร์ ชาวสกอตแลนด์

อัลเฟรด มาร์แชล (Alfred Marshall) เป็น บิดาเศรษฐศาสตร์จุลภาค ชาวอังกฤษ

จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) เป็น บิดาเศรษฐศาสตร์มหภาค ชาวอังกฤษ

ต้นทุนค่าเสียโอกาส คือ มูลค่าของผลตอบแทนจากกิจกรรมที่สูญเสียโอกาสไปในการเลือกทำกิจกรรมอย่างหนึ่ง

ทรัพยากรทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ปัจจัยการผลิตที่ก่อให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการ ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการ โดยที่

- ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดิน (Landlord) จะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบ ค่าเช่า (Rent)
- แรงงาน (Labor) จะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบ ค่าจ้าง (Wage)
- ผู้ที่เป็นเจ้าของทุน (Capital's Owner) จะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบ ดอกเบี้ย (Interest)

*** พล.เงินไม่ใช้ทุน เนื่องจากเงินไม่สามารถผลิตสินค้าชนิดใดได้เลย เงินเป็นเพียงสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการเท่านั้น

- ผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) จะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบ กำไร (Profit)

ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

จากปัญหาที่ว่ามนุษย์มีความต้องการไม่จำกัดเมื่อเทียบกับจำนวนทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทุกประเทศมีปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เหมือนกันคือ ประเทศจะจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้น

- จะผลิตอะไร (What) : ควรผลิตสินค้า-บริการอะไร ในปริมาณเท่าใด
- จะผลิตอย่างไร (How) : โดยใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด
- จะผลิตเพื่อใคร (For Whom) : จะกระจายสินค้าบริการไปให้ใคร

ซึ่งการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจเหล่านี้แต่ละประเทศจะมีวิธีการแก้ไขที่แตกต่างกันออกไปตามรูปแบบเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ

อุปสงค์ (Demand) หมายถึง ความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งของผู้บริโภค ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง โดยมีอำนาจซื้อหรือมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการนั้นๆ

ราคา (บาท/หน่วย)	100	90	80	70	60	50	40
อุปสงค์/ความต้องการ	30	50	70	98	115	150	180

จากตารางด้านบนจะสังเกตได้ว่า เมื่อราคาสินค้าแพงขึ้น ความต้องการหรืออุปสงค์จะลดลง ($P >, D <$) แต่ในทางกลับกันเมื่อราคาสินค้าถูกลง ความต้องการหรืออุปสงค์ก็เพิ่มมากขึ้น ($P <, D >$)

ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์

- ราคาสินค้า เมื่อราคาแพงขึ้น ความต้องการจะลดลง ($P >, D <$)
- รายได้ของผู้บริโภค ในกรณีที่สินค้าปกติ (Normal Goods) เมื่อผู้บริภคมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ก็บริโภคเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามหากรายได้เพิ่มขึ้น แล้วผู้บริภคซื้อสินค้านั้นลดลง แสดงว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าด้อยคุณภาพ (Inferior Goods) เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ซึ่งอันที่จริงอาจจะไม่ได้หมายถึง คุณภาพของสินค้าจริงๆ ว่าบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปไม่ดี แต่เป็นเรื่องของการรับรู้ของผู้บริโภคแต่ละคน ที่อาจมีมุมมองแตกต่างกันไป เช่น ถ้ารายช้้นก็ไม่อยากกินบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป อาจหันไปกินอย่างอื่น เช่น ไก่ทอด แทน เป็นต้น
- ราคาสินค้าอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ประเภท
 - สินค้าทดแทนกัน (Substitute Good) เช่น เมื่อหมูราคาแพงขึ้น ผู้บริโภคหันมาลด ($P >, D <$) สินค้าที่ใช้ประกอบกัน (Complementary Good) เช่น เมื่อราคาน้ำมันแพงขึ้น ความต้องการซื้อรถยนต์ก็จะลดลง ($P >, D <$)
 - รสนิยมของผู้บริโภค เช่น หากรสนิยมในการบริโภคเปลี่ยนแปลงไป จะทำให้ความต้องการสินค้าที่เคยใช้อยู่เปลี่ยนแปลงไป
 - การคาดการณ์รายได้ในอนาคต เช่น หากผู้บริโภครู้ว่าจะได้มีการปรับขึ้นเงินเดือน ก็อาจจะบริโภคล่วงหน้าไปก่อน ทำให้ความต้องการบริโภคสินค้าสูงขึ้น
 - ปัจจัยอื่นๆ เช่น ฤดูกาล จำนวนประชากร ฯลฯ

กฎของอุปสงค์ (Law of Demand) หมายถึง กฎที่ว่าด้วยระบบความสัมพันธ์ระหว่างราคาสินค้า กับปริมาณความต้องการซื้อสินค้านั้น ซึ่งกฎนี้กล่าวไว้ว่า

“ราคาและปริมาณความต้องการซื้อสินค้าจะมีความสัมพันธ์กันในทิศทางข้าม”

อุปทาน (Supply) ปริมาณความต้องการเสนอขายสินค้า ณ ระดับราคาใดราคาหนึ่ง ในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยกำหนดให้สิ่งอื่นๆคงที่

ราคา (บาท/หน่วย)	100	90	80	70	60	50	40
อุปสงค์/ความต้องการ	270	240	200	170	140	110	70

จากตารางด้านบนจะสังเกตได้ว่า เมื่อราคาสินค้าแพงขึ้น ความต้องการหรืออุปสงค์ก็มากขึ้น ($P>,S>$)แต่ในทางกลับกันเมื่อราคาสินค้าถูกลง ความต้องการหรืออุปสงค์ก็เพิ่มลดลง ($P<,S<$)

ปัจจัยที่กำหนดอุปทาน

- ราคาของสินค้า เมื่อราคาแพงขึ้น ความต้องการขายเพิ่มขึ้น ($P>,S>$)
- ราคาของปัจจัยการผลิตหรือต้นทุนการผลิต เช่น หากต้นทุนค่าขนส่งแพงขึ้นเพราะราคาน้ำมันแพงขึ้น แต่ราคาสินค้าที่นำไปวางขายไม่เปลี่ยนแปลงจะทำให้ผู้ผลิตอยากขายสินค้าในปริมาณที่น้อยลง ได้กำไรน้อยลง
- ราคาสินค้าอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีที่ราคาสินค้าอื่นแพงขึ้น อาจมีผลทำให้อุปทานของสินค้าที่ผลิตอยู่ลดลง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น เมื่อราคาข้าวโพดแพงขึ้น คนที่เคยปลูกมันสำปะหลังอยู่ อาจหันไปปลูกข้าวโพดแทน และลดการปลูกมันสำปะหลังลง ซึ่งส่งผลทำให้อุปทานของมันสำปะหลังสูงขึ้น ขณะที่อุปทานของข้าวโพดลดลง
- เทคโนโลยีในการผลิตสินค้า เช่น หากมีการคิดค้นเทคโนโลยีในการผลิตให้ดีขึ้น ทำให้ผลิตได้ปริมาณสินค้ามากขึ้นด้วยต้นทุนเท่าเดิม จะทำให้ปริมาณการเสนอขายสินค้าเพิ่มขึ้นได้
- การคาดการณ์ในอนาคต เช่น หากผู้ผลิตหรือผู้ขายคาดว่าเศรษฐกิจจะขยายตัว ก็เสนอขายสินค้าในปริมาณที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น
- ปัจจัยอื่น เช่น ฤดูกาล ภาษีและเงินอุดหนุน จำนวนผู้ขาย และโครงสร้างตลาดสินค้า

กฎของอุปทาน (Law of Supply) หมายถึง กฎที่ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างราคาสินค้ากับปริมาณการเสนอขายสินค้า ซึ่งกฎนี้กล่าวไว้ว่า

“ปริมาณความต้องการขายสินค้าและราคาสินค้ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน”

ภาวะดุลยภาพ (Equilibrium) หมายถึง ระดับราคาและผู้ซื้อและผู้ขายเห็นพ้องต้องกัน หรือระดับราคาที่อุปสงค์เท่ากับอุปทาน หรือเส้นอุปสงค์ตัดกับเส้นอุปทาน

จากรูป ระดับดุลยภาพที่ความต้องการซื้อและความต้องการขายเท่ากันพอดี (เส้น D ตัดกับเส้น S ที่จุด E) โดย ณ ราคาสินค้า 60 บาทต่อหน่วย ผู้ซื้อและผู้ขายมีความต้องการสินค้าที่ 120 หน่วย

จุดที่ราคาสูงกว่าราคาดุลยภาพจะเกิดอุปทานส่วนเกิน (Excess supply) และจะมีการปรับตัวเข้าสู่ราคาดุลยภาพส่วนจุดที่ราคาต่ำกว่าราคาดุลยภาพจะเกิดอุปสงค์ส่วนเกิน (Excess demand) และจะมีการปรับตัวสู่ราคาดุลยภาพ

นโยบายการกำหนดราคาขั้นต่ำ (Minimum Price Policy)

นโยบายการกำหนดราคาขั้นต่ำ เป็นนโยบายที่มุ่งช่วยผู้ผลิตให้สามารถขายสินค้าได้สูงขึ้น มักใช้อยู่ในตลาดสินค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตร และตลาดปัจจัยการผลิต เช่น ตลาดแรงงาน เนื่องจากตลาดเหล่านี้ ผู้ผลิตหรือเจ้าของปัจจัยการผลิตไม่มีอิทธิพลในการกำหนดราคา และมีปัจจัยบางอย่างที่ทำให้ต้องยอมขายสินค้าในราคาที่ค่อนข้างต่ำจากความไม่สมบูรณ์ของตลาดดังกล่าว หากปล่อยให้กลไกตลาดทำงานโดยเสรีแล้ว จะมีผลให้ราคาดุลยภาพอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม รัฐบาลจึงต้องเข้ามาแทรกแซงกลไกตลาดโดยการกำหนดราคาขั้นต่ำ

กล่าวคือ เป็นการทำให้ราคาของที่มีราคาต่ำเป็นของที่มีราคาสูงขึ้น

นโยบายการกำหนดราคาขั้นสูง (Maximum Price Policy)

นโยบายกำหนดราคาขั้นสูงมักใช้ในกรณีของสินค้าที่ผู้บริโภคทุกระดับรายได้จำเป็นต้องซื้อ เช่น นมผงสำหรับทารก น้ำตาลทราย น้ำมันเบนซิน ฯลฯ เป็นต้น

กล่าวคือ เป็นการทำให้ราคาของที่มีราคาสูงเป็นของที่มีราคาต่ำลง

ตลาด (Market) เป็นสถานที่ซึ่งผู้ซื้อและผู้ขายมาติดต่อซื้อขายสินค้าและบริการกัน
ตลาดในทางเศรษฐศาสตร์

- ไม่จำเป็นที่จะต้องมีสถานที่เพื่อมาตกลงซื้อขายกัน
- ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการพบกัน เช่น ตลาดซื้อขายล่วงหน้า ตลาดหลักทรัพย์

การบริการส่งถึงที่ (Delivery) และ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce)

ประเภทของตลาด แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfect Competitive Market)

ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ (Imperfect Competitive Market)

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์

- มีจำนวนผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดจำนวนมาก
- สินค้าที่ขายในตลาดมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ จึงทำให้ไม่มีผู้ซื้อและผู้ขายรายใดสามารถกำหนดราคาของสินค้าในตลาดได้ ดังนั้นผู้ซื้อผู้ขายในตลาดแข่งขันสมบูรณ์จึงต้องยอมรับราคาที่ตลาดกำหนดหรือเรียกว่าเป็น Price Taker

- ผู้ผลิตหรือผู้ขายสามารถเข้าออกจากตลาดได้อย่างเสรี โดยมีกำไรเป็นแรงจูงใจ
- มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรการผลิตสินค้าและบริการได้อย่างเสรี
- ซื้อและผู้ขายมีความรู้ และรับทราบข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะเรื่องราคาได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่าง ตลาดสินค้าทางการเกษตร ตลาดซื้อขายหลักทรัพย์และเงินตราต่างประเทศ (Forex Trading)

“ในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าตลาดแข่งขันสมบูรณ์เป็นตลาดในอุดมคติ”

ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์

หมายถึงตลาดที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายมีอิทธิพลในการกำหนดราคาหรือปริมาณซื้อขายสินค้ากันบ้างไม่มากนัก ซึ่งขึ้นอยู่กับความไม่สมบูรณ์ของตลาดจะมีมากน้อยเพียงใด ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

- ตลาดผูกขาดสมบูรณ์ (Monopoly)
- ตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly)
- ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic Competition)

ตลาดผูกขาด หมายถึง ตลาดที่มีผู้ผลิตหรือผู้ขายเพียงรายเดียวโดยสินค้าและบริการในตลาดเป็นสินค้าที่ไม่มีสินค้าอื่นใดมาทดแทนกันได้เลย เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การประปานครหลวง

ตลาดผู้ขายน้อยราย มีผู้ขายหรือผู้ผลิตจำนวนน้อย ผู้ผลิตในตลาดผู้ขายน้อยรายมักไม่ต้องการร่วมมือกับผู้ผลิตรายอื่น และคำนึงถึงผลกำไรที่จะได้รับ จึงต้องสนใจแนวทางการดำเนินงานของคู่แข่งด้วย

ตัวอย่าง น้ำมัน : ปตท เอสโซ่ บางจาก

โทรศัพท์มือถือ : ไอโฟน ซัมซุง แบล็คเบอร์รี่

รถยนต์ : ฮอนด้า โตโยต้า อีซูซุ

ซีเมนต์ : ซีแพค ทีพีไอ

ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด มีผู้ขายหรือผู้ผลิตในตลาดเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มากเท่ากับตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ผู้ผลิตแต่ละรายได้ส่วนแบ่งตลาดน้อย จึงไม่สามารถมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคา สินค้ามีลักษณะแตกต่างกัน ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากรูปลักษณ์หรือเกิดขึ้นในความรู้สึกของผู้ซื้อ โดยที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายสามารถเข้าออกจากตลาดได้อย่างเสรี

ตัวอย่าง สบู่ : ลักซ์ นกแก้ว อิมพีเรียล

ยาสีฟัน : คอลเกต ดาร์ลี่ กลิสเตอร์

ชาเขียว : อิจิตัน โออิชิ

ลูกอม : ชอน คูก้า มายมีนัท

น้ำปลา : ทิพรส ตราปลาหมึก

หน้าที่ของตลาดในเชิงเศรษฐศาสตร์

- จัดหาสินค้า (Assembling)
- เก็บรักษาสินค้า (Storage)
- ขายสินค้า (Selling)
- กำหนดมาตรฐานของสินค้า (Standardization)
- การเงิน (Financing)
- การเสี่ยงภัย (Risk)
- การขนส่ง (Transportation)

รายได้ประชาชาติ (National Income) ตัวเลขรายได้ประชาชาติเป็นดัชนีแสดงถึงความสามารถของระบบเศรษฐกิจว่ามีกำลังและความสามารถผลิตสินค้าและบริการที่คิดเป็นมูลค่าได้มากน้อยเพียงใด ในระยะหนึ่งๆ ส่วนมากมีระยะเวลา 1 ปี ดังนั้นตัวเลขรายได้ประชาชาติจึงเป็นดัชนีสำคัญอย่างหนึ่งในการที่จะชี้ให้เห็นถึงระดับการพัฒนา รวมทั้งความมั่งคั่งหรือยากจนของระบบเศรษฐกิจในประเทศหนึ่งๆ การเปลี่ยนแปลงในระดับรายได้ประชาชาติจะเป็นเครื่องแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของแต่ละประเทศว่าดีขึ้นหรือเลวลงได้โดยใช้ตัวเลขรายได้ประชาชาติเปรียบเทียบกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศในปีนั้นๆ กับปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ตัวเลขรายได้ประชาชาติยังใช้เป็นตัวเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศกับประเทศต่างๆ รวมทั้งใช้เป็นเครื่องมือกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ และแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของนโยบายต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

ความหมายของศัพท์ทางรายได้ประชาชาติ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) หมายถึงมูลค่ารวมในราคาตลาดของสินค้าและบริการที่เป็นสินค้าขั้นสุดท้าย (final product) ทุกประเภทที่ผลิตได้เฉพาะภายในประเทศเท่านั้น ในระยะเวลาที่กำหนด (โดยทั่วไปจะมีระยะเวลา 1 ปี) ก่อนที่จะหักค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินอันเนื่องจากการผลิตสินค้าและบริการเหล่านั้นขึ้นมา โดยไม่นับรวมผลผลิตของผู้ที่ถือสัญชาติของประเทศนั้นไปทำมาหาได้ในต่างประเทศ

$$GDP = \text{การบริโภค}(C) + \text{การลงทุน}(I) + \text{รัฐบาล}(G) + (\text{การส่งออก}(X) - \text{การนำเข้า}(M))$$

ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product : GNP) หมายถึงมูลค่ารวมในราคาตลาดของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตโดยประชาชาติภายในระยะเวลา 1 ปี ก่อนที่จะหักค่า

เสื่อมราคาทรัพย์สินอันเนื่องจากการผลิตสินค้าและบริการเหล่านั้นขึ้นมา คำว่า “ประชาชาติ” หมายถึงบุคคลที่ถือสัญชาติของประเทศนั้นๆไม่ว่าจะอยู่ในประเทศหรือนอกประเทศ

$GNP = GDP + (\text{รายได้ที่พลเมืองก่อให้เกิดขึ้นในต่างประเทศ} - \text{รายได้ที่พลเมืองที่หาได้ในประเทศนั้น})$

รายได้ประชาชาติ (National Income : NI) คือผลตอบแทนจากปัจจัยการผลิต ซึ่งได้แก่ค่าตอบแทนแรงงาน ผลตอบแทนจากที่ดิน ทุน และการประกอบการโดยมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์ประชาชาติดังนี้

$NI = GNP - \text{ค่าเสื่อมราคา} - (\text{ภาษีทางอ้อม} - \text{เงินอุดหนุน})$

ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัว (GNP Per Capita) คำนวณจากผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติหารด้วยจำนวนประชากรทั้งประเทศ

$GNP \text{ Per Capita} = GNP / \text{Population}$

รายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อคน (Per Capita Income) รายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อคนหาได้จากรายได้ประชาชาติหารด้วยจำนวนประชากร

$\text{Per Capita Income} = NI / \text{Population}$

การเงินและการธนาคาร (Money & Banking)

เงิน คือ สิ่งใดๆ ก็ตามที่สังคมยอมรับโดยทั่วไปในขณะใดขณะหนึ่ง และในเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งในฐานะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ทั้งนี้สิ่งนั้นจะต้องถูกกำหนดค่าขึ้นเป็นหน่วยเงินตราและเป็นหน่วยวัดค่าที่แน่นอน

วิวัฒนาการของเงิน

- เงินที่เป็นสิ่งของหรือสินค้า (Commodity Money)
- โลหะและเหรียญ (Coins)
- ธนบัตร (Paper Money)
- เงินฝากกระแสรายวัน (Demand Deposits)

คุณสมบัติของเงินที่ดี

- เป็นสิ่งที่หายาก
- มีมูลค่าคงที่
- มีปริมาณที่ยืดหยุ่นได้
- นำติดตัวไปได้สะดวก
- สามารถแบ่งเป็นหน่วยย่อยได้

- มีความคงทน

การแลกเปลี่ยน

- ระบบการแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของ (Barter System)
- ระบบที่มีการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Money)
- ระบบที่ใช้เครดิตเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Credit)

หน้าที่ของเงิน

- เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Medium of Exchange)
- เป็นเครื่องวัดมูลค่า (Standard of Value)
- เป็นมาตรฐานการชำระหนี้ในอนาคต (Standard of Deferred Payment)
- เป็นเครื่องรักษามูลค่า (Store of Value)

ปริมาณเงิน (Money Supply)

ปริมาณเงินตามความหมายแคบ (M1) หมายถึง สินทรัพย์ทางการเงินที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ซึ่งประกอบด้วยเหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และเงินฝากกระแสรายวันทั้งหมดที่อยู่ในมือของประชาชน บริษัท ห้างร้าน และองค์กรธุรกิจอื่นๆ ในขณะที่ใดขณะหนึ่ง

$$M1 = \text{เหรียญกษาปณ์} + \text{ธนบัตร} + \text{เงินฝากกระแสรายวัน}$$

*** ไม่รวมธนาคาร ไม่รวมธนาคารกลาง และกระทรวงการคลัง

ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (M2) หมายถึง ปริมาณเงินตามความหมายแคบ (M1) บวกด้วยสินทรัพย์ทางการเงินที่ให้ผลตอบแทนและสามารถเปลี่ยนเป็นเงินที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนได้ง่าย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเลย หรือเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย

$$M2 = M1 + \text{เงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำ}$$

ปริมาณเงินตามความหมายกว้างมาก (M3) หมายถึงปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (M2) บวกด้วยตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนที่ถือโดยเอกชน

$$M3 = M2 + \text{ตัวสัญญาใช้เงิน}$$

ตลาดการเงิน (Financial Market) คือตลาดที่อำนวยความสะดวกในการโอนเงินจากหน่วยเศรษฐกิจที่มีเงินออมไปยังหน่วยเศรษฐกิจที่ต้องการเงินออม(เพื่อนำไปลงทุน) โดยจะจำแนกตามระยะเวลาของเงินทุนหรือตราสารทางการเงินได้เป็นต้น

o **ตลาดเงิน** เป็นแหล่งระดมเงินออมระยะสั้น (ไม่เกิน 1 ปี) แล้วจัดสรรให้กู้ยืมแก่ผู้ที่ต้องการเงินทุน ซึ่งตราสารทางการเงินที่ใช้ในตลาดเงิน คือ ตัวสัญญาใช้เงิน ตัวแลกเงิน และตั๋วเงินคลัง เป็นต้น โดยตลาดเงินสามารถแบ่งออกได้เป็น

ตลาดเงินในระบบ คือ สถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัท
เงินทุนและหลักทรัพย์ เป็นต้น

ตลาดเงินนอกระบบ คือ แหล่งที่มีการกู้ยืมเงินโดยไม่มีกฎหมายรองรับ การดำเนินการขึ้นอยู่กับข้อตกลง
และความพอใจของผู้ให้กู้และผู้กู้ เช่น การเล่นแชร์ การให้กู้ การฝากขาย เป็นต้น

o **ตลาดทุน** เป็นแหล่งระดมเงินออมระยะยาว (เกิน 1 ปี) เพื่อจัดสรรให้กับผู้ที่ต้องการ
เงินทุนระยะยาว ซึ่งตราสารทางการเงินที่ใช้ในตลาดทุน ได้แก่ การกู้ระยะยาว หุ้นกู้ หุ้นสามัญ พันธบัตร
ทั้งของรัฐบาลและเอกชน เป็นต้น โดยตลาดทุนอาจแบ่งเป็นตลาดสินเชื่อทั่วไปซึ่งประกอบด้วยธนาคาร
พาณิชย์และบริษัทเงินทุนและตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งแบ่งออกเป็นตลาดแรกและตลาดรอง

ตลาดแรก (Primary Market) คือตลาดที่ซื้อขายหลักทรัพย์ออกใหม่

ตลาดรอง (Secondary Market) คือตลาดที่ซื้อหลักทรัพย์เก่า (ที่เคยซื้อขาย
เปลี่ยนมือกันมาก่อน)

ธนาคารพาณิชย์ (Commercial Bank) หมายถึง การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้อง
จ่ายเงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลาย
ทาง เช่น ให้กู้ยืมเงินซื้อขายหรือเก็บเงินตามตั๋วเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด ซื้อหรือขายเงินตรา
ต่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้จะประกอบธุรกิจประเภทอื่นอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ
หรือไม่ก็ตาม

หน้าที่ของธนาคารพาณิชย์

o ให้บริการทางการเงินทั้งในและต่างประเทศ เช่น รับฝากเงิน โอนเงิน ให้กู้เงิน รับ
เก็บรักษาของมีค่า

o สร้างและทำลายเงินฝากซึ่งเป็นหน้าที่พิเศษโดยเฉพาะของธนาคารพาณิชย์ สถาบัน
การเงินประเภทอื่นไม่มีอำนาจและหน้าที่เช่นนี้ ซึ่งทำให้ธนาคารพาณิชย์แตกต่างจากสถาบันการเงิน
ประเภทอื่น

อัตราเงินสำรองตามกฎหมาย (Legal Reserve Ratio) เป็นอัตราที่ธนาคารกลางกำหนดขึ้น
คิดเป็นร้อยละของเงินฝาก โดยธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งที่มีเงินฝากจะต้องดำรงเงินสำรองโดยฝากไว้ที่
ธนาคารกลางอย่างน้อยที่สุดไม่ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดนี้ เงินสำรองตามกฎหมายหรือเงินสำรองที่
ต้องดำรง (Legal Reserve or Reserve Requirement) คือ จำนวนเงินสดที่ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรง
เมื่อเทียบกับจำนวนเงินฝาก ซึ่งปัจจุบัน ธนาคารกลางได้กำหนดอัตราเงินสำรองไว้ที่ 6% หมายความว่า
ว่าถ้าเงิน 100 บาท จากธนาคาร เราจะได้เงิน 94 บาท ส่วนอีก 6 บาทก็จะนำไปเก็บที่ธนาคารกลาง
ปริมาณเงินจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงเล็กน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ

การฝากเงิน / การถอนเงิน

ฝากเงิน = ปริมาณเงินเพิ่ม

ถอนเงิน = ปริมาณเงินลด

ธนาคารกลาง (Central Bank) คือ สถาบันการเงินที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลให้ควบคุมดูแลระบบการเงินและเครดิตของประเทศให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจและสังคมส่วนรวม

หน้าที่ของธนาคารกลาง

- ออกธนบัตร
- เป็นนายธนาคารของรัฐบาล
- รักษาบัญชีเงินฝากของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ
- ใ้รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจกู้ยืมเงิน
- เป็นที่ปรึกษาทางการเงินของรัฐบาล
- เป็นตัวแทนทางการเงินของรัฐบาลในการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ การชำระเงินกู้การโอนเงินระหว่างประเทศ และภายในประเทศให้รัฐบาล
- เป็นนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์
- รักษาเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ต่างๆ
- เป็นสำนักงานกลางในการหักบัญชี
- ใ้ธนาคารพาณิชย์กู้ยืมเงิน
- เป็นศูนย์กลางการโอนเงินระหว่างธนาคาร
- เป็นผู้รักษาเงินสำรองระหว่างประเทศ
- เป็นผู้ให้กู้ยืมแหล่งสุดท้าย
- เป็นผู้ควบคุมปริมาณเงินและเครดิต
- เป็นผู้ควบคุมธนาคารพาณิชย์

ข้อแตกต่างระหว่างธนาคารกลางและธนาคารพาณิชย์

- ธนาคารกลางทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประเทศเป็นหลัก ไม่ใช่แสวงหากำไรเหมือนธนาคารพาณิชย์
- ธนาคารกลางไม่ดำเนินธุรกิจแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์
- ลูกค้านักของธนาคารกลางและธนาคารพาณิชย์เป็นคนละประเภทกัน

นโยบายการเงิน (Monetary Policy) คือ การดูแลปริมาณเงินและสินเชื่อโดยธนาคารกลาง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจประการใดประการหนึ่งหรือหลายประการ ประเภทของนโยบายการเงิน

- นโยบายการเงินแบบเข้มงวด (Restrictive Monetary Policy) คือ การใช้เครื่องมือต่างๆทางการเงินเพื่อให้ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจลดลง

- นโยบายการเงินแบบผ่อนคลาย (Easy Monetary Policy) คือ การใช้เครื่องมือต่างๆทางการเงินเพื่อให้ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

เครื่องมือของนโยบายการเงิน

- การควบคุมทางปริมาณหรือโดยทั่วไป (Quantitative or General Control) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมทางปริมาณ ได้แก่

- o การซื้อขายหลักทรัพย์ (Open-Market Operation)
- o อัตรารับช่วงซื้อลด (Rediscount Rate)
- o อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (Bank Rate)
- o เงินสดสำรองที่ต้องดำรง (Reserve Requirement)

- การควบคุมทางคุณภาพหรือโดยวิธีเลือกสรร (Qualitative or Selective Credit Control) เป็นการควบคุมชนิดของเครดิตซึ่งใช้ในกรณีที่ธนาคารจำเป็นต้องจำกัดเฉพาะเครดิตบางชนิดเท่านั้น โดยชนิดของเครดิตที่ธนาคารกลางมักจะเลือกควบคุม ได้แก่

- o การควบคุมเครดิตเพื่อการซื้อหลักทรัพย์
- o การควบคุมเครดิตเพื่อการอุปโภคบริโภค
- o การควบคุมเครดิตเพื่อการซื้อบ้านและที่ดิน

- การชักชวนธนาคารพาณิชย์ให้ปฏิบัติตาม

การคลังสาธารณะ

รายได้ของรัฐบาล จะได้มาจากการเก็บภาษีอากร และรายได้ที่มีเงาภาษีอากร

ภาษีอากร เป็นรายได้ของรัฐบาลที่บังคับเก็บจากประชาชน เพื่อประโยชน์ของคนในประเทศ โดยผู้จ่ายไม่ได้รับประโยชน์ตอบแทนตามส่วนของเงินที่จ่าย โดยรายได้ของรัฐบาลไทยมากกว่าร้อยละ 80 เป็นรายได้จากภาษีอากร

รายจ่ายของรัฐบาล การใช้จ่ายของรัฐบาล เป็นการใช้จ่ายในสิ่งที่รัฐบาลต้องทำ เพื่อประโยชน์ของคนทั้งประเทศ ซึ่งได้แก่ การรักษาความสงบภายในประเทศ การป้องกันประเทศและการลงทุนในสาธารณูปโภค

หนี้สาธารณะ หนี้ของรัฐบาลที่เกิดจากการกู้ยืมและการค้ำประกันเงินกู้โดยรัฐบาล จะเรียกว่า หนี้สาธารณะ เพราะหนี้เหล่านี้จะต้องชำระด้วยภาษีอากร ที่เรียกเก็บจากประชาชนทั่วประเทศ หนี้ของรัฐบาลที่เกิดจากการกู้ยืมโดยรัฐบาล เกิดจากรัฐบาลมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

งบประมาณแผ่นดิน เป็นแผนในการจัดหารายรับและรายจ่ายของรัฐบาลในช่วง 1 ปี ซึ่งเรียกว่า งบประมาณ แต่ละประเทศจะมีวันเริ่มต้นไม่ตรงกัน สำหรับประเทศไทย จะเริ่มต้นวันที่ 1 ตุลาคม และสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน เช่น งบประมาณประจำปี 2554 จะเริ่มในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2553 และสิ้นสุดในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2554 เป็นต้น

นโยบายการคลัง เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ด้วยการใช้นโยบายการคลัง ซึ่งได้แก่ มาตรการทางภาษี การใช้จ่ายของรัฐบาล และการก่อหนี้สาธารณะ ซึ่งนโยบายการคลังมี 2 แบบที่สำคัญ คือ

- นโยบายการคลังแบบผ่อนคลาย จะดำเนินการด้วยมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาล ลดการเก็บภาษี
- นโยบายการคลังแบบเข้มงวด จะดำเนินการด้วยมาตรการลดการใช้จ่ายของรัฐบาล และเพิ่มการเก็บภาษี

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ หมายถึง ราคาของเงินสกุลหนึ่งเทียบกับเงินสกุลอื่น อัตราแลกเปลี่ยนในระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวจะถูกกำหนดโดยอุปสงค์ ต่อเงินตราต่างประเทศ และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ เช่น เงิน 30 บาท = 1 ดอลลาร์ เปลี่ยนเป็น 33 บาท = 1 ดอลลาร์ หมายถึง เงินบาทอ่อนค่า และ 27 บาท = 1 ดอลลาร์ หมายถึง เงินบาทแข็งค่า

ดุลการชำระเงิน เป็นการบันทึกจำนวนเงินตราต่างประเทศที่ประเทศได้รับและจ่ายในช่วงเวลาหนึ่ง ประกอบด้วยบัญชีใหญ่ 3 บัญชี คือ

- บัญชีเงินเดินสะพัด เป็นบัญชีที่แสดงถึงรายได้และรายจ่ายของประเทศ
- บัญชีเงินทุนเคลื่อนย้าย เป็นบัญชีที่แสดงถึงจำนวนเงินลงทุน เงินกู้ยืม และเงินฝาก ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ของชาวต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศ
- บัญชีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ เป็นทรัพย์สินที่สามารถใช้ชำระหนี้ระหว่างประเทศได้

เงินเฟ้อ (Inflation) เป็นภาวะที่ราคาสินค้าสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ของที่เราเคยซื้ออยู่ก็ปรับราคาสูงขึ้น กล่าวคือ เงินมากซื้อของได้น้อย จากเดิมซื้อ ลูกอม 2 เม็ด ใช้เงิน 1 บาท แต่ตอนนี้ใช้เงิน 1 บาท ซื้อลูกอมได้เม็ดเดียว

“ทำให้ผู้ผลิตได้เปรียบ ผู้มีรายได้ประจำเสียเปรียบ”

เงินฝืด (Deflation) เป็นภาวะที่ราคาสินค้าลดลงอย่างต่อเนื่อง ของที่เราเคยซื้ออยู่ก็ปรับราคาลงมา กล่าวคือ เงินน้อยซื้อของได้มาก จากเดิมซื้อ ทอง 1 บาท ราคา 10000บาท แต่ตอนนี้ใช้เงิน 8000 บาทเพื่อซื้อทอง

ดุลยภาพ (Equilibrium) ณ จุดนี้จะไม่มีการได้เปรียบเสียเปรียบ เพราะเป็นจุดกึ่งกลางระหว่างเงินเฟ้อกับเงินฝืด

การแบ่งช่วงของเงินเฟ้อ-เงินฝืด

- $0% < x < 5%$ = อย่างอ่อน
- $5% < x < 20%$ = ปานกลาง
- $20% < x < 50%$ = รุนแรง

*** ประเทศไทยเฟ้อฝืด 3% ดีที่สุด

สงวนลิขสิทธิ์